Finansutskottets betänkande

1983/84:36

om ändring i lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden (prop. 1983/84:153)

I detta betänkande behandlar utskottet

proposition 1983/84:153 om ändring i lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden samt

den med anledning av propositionen väckta motionen 1983/84:2871 av tredje vice talman Karl Erik Eriksson (fp).

Propositionen

I propositionen har regeringen (civildepartementet) efter föredragning av statsrådet Bo Holmberg föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden.

Lagförslaget har följande lydelse:

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden

Härigenom föreskrivs att 1 och 5 §§ lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §[1]	
Den egendom, som i arv tillfaller allmänna arvsfonden, så ock egendom, som må tillfalla fonden genom gåva eller testamente, skall utan sammanblandning med andra medel förvaltas av kammarkollegiet såsom en särskild fond för främjande av vård och fostran av barn och ungdom samt omsorg om handikappade.	
Av medel, som under ett räkenskapsår influtit, skall vid årets utgång en tiondel läggas till fonden. Återstoden skall jämte årets avkastning från och med nästföljande år vara tillgänglig för utdelning.	
	Ur fonden betalas kammarkollegiets kostnader för fondens förvaltning och fullgörandet av kollegiets övriga uppgifter enligt denna lag med belopp som regeringen bestämmer.

[1] Senaste lydelse 1972:640.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 §[2]	
Arv, som har tillfallit fonden, får helt eller delvis avstås till annan, om det med hänsyn till uttalanden av arvlåtaren eller andra särskilda omständigheter kan anses överensstämma med arvlåtarens yttersta vilja. Även i annat fall får arv avstås till arvlåtarens släkting eller annan person som har stått arvlåtaren nära, om det kan anses billigt. Arv som utgörs av egendom, vilken är av väsentlig betydelse från kulturhistorisk synpunkt eller från natur- eller kulturvårdssynpunkt, får avstås till juridisk person som har särskilda förutsättningar att ta hand om egendomen på lämpligt sätt.	
Beslut om avstående av arv fattas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av kammarkollegiet. Utan riksdagens tillstånd får beslut ej fattas om att till någon avstå egendom till ett värde *överstigande 200 000* kronor.	Beslut om avstående av arv fattas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av kammarkollegiet. Utan riksdagens tillstånd får beslut ej fattas om att till någon avstå egendom till ett värde *som överstiger 800 000* kronor.
Vill någon att arv som tillfallit fonden skall helt eller delvis avstås, skall han inge sin ansökan till länsstyrelsen i det län där den döde senast haft sitt hemvist. Det åligger länsstyrelsen att genast underrätta kammarkollegiet om ansökningen samt, efter verkställd utredning, till kollegiet insända handlingarna i ärendet jämte eget utlåtande. Kollegiet har att, jämte eget yttrande, insända handlingarna till regeringen, om icke kollegiet äger besluta i ärendet.	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

Motionen

I motion 2871 av tredje vice talman Karl Erik Eriksson (fp) hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att regeringen bör vidta åtgärder i syfte att skapa ett smidigare förfaringssätt när det gäller försäljning av staten tillhörig fast egendom.

Utskottet

I propositionen föreslås att arvsfondslagen ändras i två avseenden. Syftet med ändringarna är dels att göra det möjligt att belasta allmänna arvsfonden med kammarkollegiets kostnader för fondens förvaltning, dels att vidga regeringens befogenheter att till annan avstå arv som tillfallit fonden.

Arbetet med att avveckla dödsbon vars egendom tillfallit allmänna arvsfonden och vissa därmed sammanhängande frågor handläggs inom kammarkollegiet av en särskild enhet, arvsfondssektionen. I årets budgetproposition (prop. 1983/84:100, bil. 15, punkt H 1) har kostnaderna för enhetens verksamhet angivits till 1 741 000 kr. Härtill kommer de övriga kostnader som kollegiet har för fondens förvaltning och som enligt vad utskottet har inhämtat beräknas uppgå till ca 300 000 kr. Totalt kan således kammarkollegiets kostnader för befattningen med frågor som rör arvsfonden

[2] Senaste lydelse 1981:362.

uppskattas till drygt 2 milj. kr. i nuvarande kostnadsläge. Detta belopp utgör i runt tal arvsfondens tilltänkta ersättning till kammarkollegiet för budgetåret 1984/85.

Utskottet vill för sin del anföra följande. Förslaget att kammarkollegiet skall uppbära ersättning ur arvsfonden för sin förvaltning av fonden innebär visserligen att avsteg görs från de principer som styrt fondens verksamhet sedan dess tillkomst år 1928. I likhet med föredraganden anser emellertid utskottet det rimligt att kollegiets kostnader för detta arbete inte längre finansieras med skattemedel. Till saken hör också att den föreslagna ersättningen i endast begränsad utsträckning kommer att inkräkta på fondens möjligheter att dela ut bidrag. För innevarande budgetår finns för understöd ur fonden ett disponibelt belopp på drygt 124 milj. kr. Under senare år har för utdelning disponibla belopp dessutom inte kunnat delas ut i sin helhet. Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet att kammarkollegiets kostnader för samtliga uppgifter enligt arvsfondslagen betalas ur fonden.

Utskottet kan också instämma i föredragandens bedömning att det finns skäl som motiverar att man nu höjer den beloppsgräns på 200 000 kr. som utgör tak för regeringens befogenheter att utan riksdagens tillstånd fatta beslut om att till annan avstå arv som tillfallit fonden. För en sådan höjning talar bl. a. den på senare tid införda möjligheten för fonden att avstå kulturhistoriskt intressant egendom liksom höjningen av fastighetstaxeringen och den allmänna prisutvecklingen. Föredragandens förslag att den nya värdegränsen bör sättas till 800 000 kr. finner utskottet välmotiverat. Utskottet tillstyrker således propositionen även i denna del.

I *motion 2871* förordas att åtgärder vidtas i syfte att skapa ett smidigare förfaringssätt vid försäljning av staten tillhörig fast egendom. Den i propositionen föreslagna höjningen av värdegränsen för regeringens befogenhet att avstå arv är enligt motionären ett steg i rätt riktning. Åtgärden är dock alltför begränsad för att man skall uppnå ett smidigare förfaringssätt. Länsstyrelserna, vilka ombesörjer försäljning av arvsfondens fasta egendom, bör enligt motionären också ges ökad möjlighet att själva besluta i sådana försäljningsärenden.

I fråga om fast egendom som tillfallit allmänna arvsfonden gäller att regeringen utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall kan besluta om försäljning när taxerings- eller saluvärdet inte överstiger 5 milj. kr. Genom förordningen (1971:727) om försäljning av staten tillhörig fast egendom, m. m., har regeringen inom ramen för detta bemyndigande delegerat till länsstyrelserna att besluta i försäljningsärenden, där taxerings- eller saluvärdet inte överstiger 800 000 kr. Vid försäljning av större objekt är förutom länsstyrelsen kammarkollegiet och regeringen involverade.

Såsom framgår av motionen har motionären tagit upp samma problematik i en vid riksmötet 1981/82 väckt motion. Finansutskottet framhöll med anledning av denna motion (FiU 1982/83:12) att det enligt utskottets uppfattning naturligtvis inte var tillfredsställande att arvsfondsärenden

handlades med en sådan tidsutdräkt att risk för kapitalförstöring etc. förelåg. Det kunde, påpekade utskottet, finnas skäl att senare se över formerna för försäljning av staten tillhörig egendom utifrån de aspekter som behandlades i motionen. Utskottet var dock inte berett att då ta något ytterligare initiativ i frågan. Utskottet ville nämligen först avvakta resultatet av en av riksdagen i annat sammanhang begärd översyn av gällande bemyndiganden och riktlinjer för förfogandet över statens fasta egendom.

Utskottet anser alltjämt att det är angeläget att avvecklingen av arvsfondens egendom påskyndas. Enligt vad utskottet inhämtat torde regeringen inom kort komma att redovisa resultatet av sin översyn av grunderna för förfogandet över statens fasta egendom. I avvaktan härpå är det inte påkallat med något initiativ i frågan från riksdagens sida.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 2871.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen antar det i proposition 1983/84:153 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1928:281) om allmänna arvsfonden,
2. att riksdagen avslår motion 1983/84:2871.

Stockholm den 10 maj 1984

På finansutskottets vägnar
ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Per-Axel Nilsson (s), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Torsten Karlsson (s), Hugo Hegeland (m), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Margit Gennser (m), Gerd Engman (s), Karl-Anders Petersson (c), Anders Andersson (m) och Hans Petersson i Hallstahammar (vpk).

minab/gotab 78563 Stockholm 1984